

Karbon Salımındaki Artış Yavaşlıyor mu?

Getty Images, Türkiye

Küresel çevre sorunları etkilerini her geçen gün biraz daha fazla gösteriyor. Yine de umutsuzluğa kapılmamak ve bizi sürdürülebilir bir yaşam için küçük ve kendi çapımızda da olsa tedbirler almaya heveslendirecek gelişmeler de oluyor. Geçtiğimiz yılki karbondioksit gazı salımlarına ilişkin bir raporda anlatılanlar da işte bu cinsten. Rapor, insanlığın karbon gazı salımı artış hızında bir yavaşlama olduğuna dair ilk belirtilere işaret ediyor.

2012 yılında Dünyadaki karbon salımları artış hızında bir yavaşlama olduğu saptandı. Üstelik bunun ilerleyen yıllarda devam edecek bir eğilim olabileceği düşünülüyor. Bu, şimdiye kadar çığınca artan sera gazı salımlarındaki ilk yavaşlama işareti.

Söz konusu yavaşlamanın, bir yandan küresel zenginlik artmaya devam ederken gerçekleşmesi -2008'de ekonomik durgunluk tarafından tetiklenen yavaşlamadan farklı olarak- önem taşıyor.

Sera gazı salımı artış hızındaki yavaşlama, Hollanda Çevre Değerlendirme Ajansı ile Avrupa Komisyonu'nun Ortak Araştırma Merkezi (JRC) tarafından geçtiğimiz ay yayımlanan "Küresel CO₂ Salımlarındaki Eğilimler: 2013 Raporu" ile duyuruldu. Raporla 2012'de salımlarda önceki yıllara göre çok daha küçük bir artış görülmesinin, küresel CO₂ salımı artışlarında gerçekleşecek kalıcı bir yavaşlama eğiliminin, hatta sonunda küresel salımda gerçekleşecek azalmanın ilk işareti olabileceği belirtiliyor.

Birleşmiş Milletler'in 2009'daki görüşmelerinde kararlaştırılan "2°C'den fazla sıcaklık artışını engelleme" hedefinin gerçekleştirilebilmesi için küresel karbon salımının hızlı bir şekilde azalması gerekiyor. Şu anda bu hedefin yakınında bile olmasak da 2012'de gözlemlenen yavaşlama dünyanın en büyük karbon salıcılarının harekete geçmesinin ölçülebilir etkileri olduğunu gösteriyor. Hollanda Çevre Değerlendirme Ajansı'ndan Jos Olivier'a göre bu durum, daha az fosil yakıt kullanılan etkinliklere, daha fazla yenilenebilir enerji kullanımına ve daha fazla enerji tasarrufuna yönelme olduğunun bir göstergesi.

Raporda küresel karbondioksit salımındaki artışın 2012'de % 1,1 olarak hesaplandığı belirtiliyor. Bu oran 2000'den beri görülen ortalama artış oranı olan % 2,9'un çok altında.

Önemli bir ayrıntı da 2012'de salımdaki artışın, küresel gayrisafı hasılanın %3,5'lik artışının önemli ölçüde altında olması. Raporun yazarlarından Greet

Janssens-Maenhout bunu, CO₂ salımıyla küresel ekonomik büyümenin birbirinden ayrılmaya başladığını göstergesi olarak kabul ediyor.

Küresel salımın yarısından fazlasından sorumlu, dev karbon salıcılar Çin, ABD ve Avrupa Birliği'nin içinde de bu ayrılma etkisi görülüyor. En çarpıcı düşüş, geçen yıl ekonomisini % 2,8 büyüttüğü halde CO₂ salımını % 4 azaltan ABD'de görüldü. ABD Enerji Bilgi Dairesi'nce de doğrulanana verilere göre ABD'nin salımı şu anda 2007'de görülen en yüksek miktarın %12 altında yani yirmi yıl önceki seviyeye düşmüş durumda. ABD Enerji Bilgi Dairesi'nin verdiği bilgilere göre kömürden kaya gazına doğru büyük ölçekli geçiş, 1 dolarlık zenginlik oluşturmak için gereken enerjideki % 5'lik azalma eşlik etti.

Avrupa Birliği'nin salımda on yıldır sürdürdüğü düşüş devam ediyor. 2012'de gayrisafi yurtiçi hasılası % 0,3 düşmüş olsa da salımlardaki %1,6'lık düşüş çok daha fazla. Çin'deki düşüşse belki de en kayda değer olanı. Çin'deki salım on yıl boyunca yılda % 10'luk artış göstererek ABD'deki salımın neredeyse iki katına ulaştı. Ancak 2012'de ekonomisi % 8 büyürken salımı sadece %3 arttı. Çin elektriğinin üçte ikisini hâlâ kömürden üretiyor ancak gitgide doğal gaz, hidroelektrik ve nükleer enerjiye kayıyor.

Yavaşlama Neye Bağlı

Peki bu yavaşlamanın altında yatan sebep ne? Uluslararası Enerji Ajansı'na göre çoğu ülkedeki en önemli etmen enerji verimliliğini arttırmaya yönelik önlemler. Buysa fabrikalardaki yakıt tasarrufundan yakıt tasarruflu kamyonların ya da düşük enerjili ampullerin yaygınlaştırılmasına kadar her şeyi kapsıyor.

Janssens-Maenhout salımdaki düşüşte, kullandığımız yakıt türlerindeki değişimlerin de etkili olduğunu söylüyor. Güneş ve rüzgâr enerjilerinin ve biyoyakıtların küresel ölçekte üretilen enerjiye katkısı 2006-2012 arasında iki kat artmış. Hidroelektrik de hesaba katılırsa 2012'de toplam kapasiteye eklenen enerji üretim kapasitesinin yarısı yenilenebilir kaynaklardan geliyor.

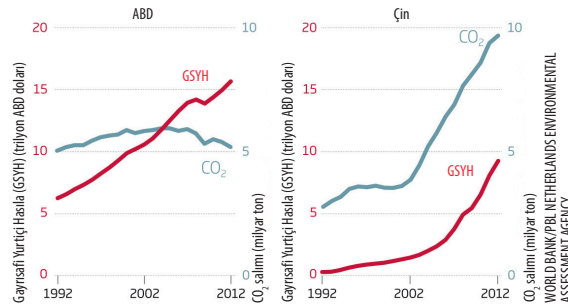
Janssens-Maenhout kömürü enerji kaynakları arasından çıkarmanın da çok önemli olduğunu belirtiyor. Kömür yerine doğal gaz yakmak CO₂ salımını yarıya indiriyor. Dolayısıyla pek çok çevreci, doğal gazın yenilenebilir enerjilerin yaygınlaşmasını geciktireceğinden korksa da ABD'de ve Çin'de doğal gazın yaygınlaşması karbon salımının dizginlenmesine yardımcı oluyor.

Tabii ki de karbon salımının tarihsel olarak önemli bir kaynağı olan ormansızlaştırma var.

JRC araştırması bu konuya ilişkin veriler içermese de Utrecht'teki Ecofys danışmanlık şirketinden enerji uzmanı Niklas Höhne bu alanda da olumlu gelişmeler olduğunu bildiriyor. Brezilya, Amazonlar'daki ormansızlaştırmayı son on yılda %70 oranında azaltmış. Höhne şu anda dünyadaki salımın üçte ikisinin ulusal iklim yasası ya da stratejisi gibi çeşitli düzenlemelere tabi olduğunu ve Brezilya, Güney Kore, Meksika ve Çin gibi büyük karbon salıcıların hepsinin taahhütlerde bulunduğunu söylüyor. Çin'in 1 dolarlık ekonomik üretim başına gerçekleşecek karbon salımını 2005-2020 arasında %40 ila %45 oranında azaltması hedefleniyor. Bu girişimlerin pek çoğu 2010'da Cancún'da yapılan iklim görüşmelerinde verilen ulusal taahhütler sonucunda gerçekleşmiş.

Höhne iyimser ama ihtiyatlı. Höhne'ye göre Avrupa Birliği 10 yıl içinde, enerjiyi verimli kullanarak ve yenilenebilir enerjileri tercih ederek yani karbon salımını azaltarak da ekonomik büyümenin mümkün olabileceğini gösterdi. Çin'deki ilerleme ümit vaat ediyor, ancak ABD'deki değişimin uzun vadeli bir eğilimin parçası olup olmadığı çok açık değil. Endüstrileşmiş diğer ülkelerse Kyoto Protokolü'ne dayalı hedeflerini gerçekleştirerek toplam karbon salımını 1990-2012 arasında %4,2 oranında azaltmayı başardı.

Yine de daha alınması gereken çok yol var. Hindistan ve Japonya gibi büyük karbon salıcılarında, salım ile gayrisafi yurtiçi hasıla arasındaki ayrılma eğilimi pek görülüyor. 1992'deki Dünya Zirvesi'nde hükümetler "tehlikeli" iklim değişimini -şu anda 2°C'den fazla bir sıcaklık artışı olarak kabul ediliyor- önleceklerine söz vermişti. Hükümetlerarası İklim Değişimi Paneli'nin son değerlendirmesine göre bu hedefi tutturulabilmek için Endüstri Devrimi'nden beri gerçekleşen toplam karbon salımını 1 trilyon tonun altında tutmamız gerekiyor. Oxford Üniversitesi Çevresel Değişim Enstitüsü'nden Myles Allen'a göre bu, salımın şu andan başlayarak her yıl %2,5 oranında azaltılması gerektiği anlamına geliyor.

Zenginliğe Daha Temiz Yoldan Ulaşmak:

Dünyanın büyük ekonomileri zenginleşmeyle kirlilik oluşturmanın birbirinden ayrılmasının mümkün olduğunu gösteriyor. ABD ekonomisi, salım azaldığı halde büyümeye devam ediyor. Öte yandan Çin'de GDP, salımdan daha hızlı bir şekilde artıyor.

Kaynaklar

- <http://www.newscientist.com/article/mg22029422.800-first-sign-that-humanity-is-slowing-its-carbon-surge>
- http://www.eia.gov/environment/emissions/carbon/pdf/2012_co2analysis.pdf